

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Philip Christoph Behringer

Musketeren Philip Christoph Behringer¹ (1735–72) var min tip-tip-tip-tip-tip-oldefar. Hans færden har længe været svær at kortlægge, idet han kom til København som hvervet soldat fra Alsace, og åbenbart slog sig ned som uautoriseret læge i Norge. I det følgende vil jeg gennemgå resultaterne af min forskning.

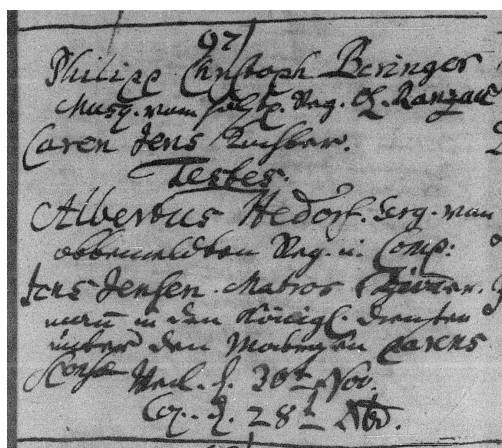
Officer og menig af *holstēnske geworbne Infanterieregiment* i 1761.²

¹Hans navn blev også skrevet *Beringer* og *Berner*, børnene og enken ofte *Bering* eller *Bierring*.

²Carl Bertram, *Vorstellung der sämtlichen Königl. Dänischen Armee, worinnen zur eigentlichen Kenntniz der Uniform von jedem Regimente ein Officier und Gemeiner in völliger Mondirung abgebildet sind, nebst beygefügter Nachricht 1. von den Chefs. 2. der Stärke, und 3. der habenden Garnison eines jeden Regiments* (København, 1761)

Vielse og Børn

Goldaterne i **Kjøbenhavn** tilhørte dengang Garnisonskirken, og han findes da også i dens ministerialbøger. Der var dengang en dansk og en tysk menighed, idet mange soldater var hvervede syd for grænsen. Behringer var af sidstnævnte gruppe, hvorfor hans vielse med Karen Jensdatter Langeland da også ses indført på tysk i 1757.

Philipp Christoph Beringer
Musq. vom bolsf. Reg. OL. Ranzau
Caren Jens Tochter.

Testes:

Albertus Hedorf. Serg. vom
obbemeldten Reg. u. Comp:
Jens Jensen. Matros Zimmer-
mann in den königl. Diensten
unter den Matrosen parens
Sponsæ³

Verl. d. 30t Nov.

Cop. d. 28t Xbr.

Garnisons Sogn, Enesteministerialbog, vielser 1744–69, pag. 280

Sammen fik de tre børn, der alle blev døbt i samme kirke. Drengen Jens Diderich (og med ham navnet Behringer) døde af kopper, 2½ år gammel.

17. september 1758

Fad^r: Philip Beringer af Obristl: Rantzows
Holst: Reg: Moderen Karen Jens Daat:
Barned,

Test: Hoff-Trompetter Wagner, Eilert Møl-
ler, Job: Peter Valbye, Kirstine Cathrine Møl-
lers, Karen Anders Daat. Möller

Inger Kirstine

27. april 1760

Vat: Philip Christoph Berner v: Obristl: Rantzows
Holst: Reg: Mut: Karen Langelands Tochter,
Kind,

Test: Gottfried Weyland, Eylant Müller, Sören
Ottesen, Inger Rasmussons, Else Cathrine Söbrö-
ders

Jens Diderich

3. maj 1764

Fad^r, Philip Christopher Beringer af Obr: Rant-
zau Holst: Reg^m, Mod^r, Karen Jens Daat:
Barned,

Test: Job: Jochem Buchholtz, Wilb: Thomsen,
Job: Nielsen Holst,⁴ Inger Rasmussen, Anna
Cathrine Peders Daatter

Karen Marie

³Latin, Brudens fader.

⁴Væversvend ved klædefabrikken i Guldhuset på Rigensgade Johannes Nielsen Holst (fl. 1758–76) var gift med Karen Jensdatter Langelands søster Anne Cathrine.

Ved skattemandtallet 1762 boede familien på Matr. № 450, Skt. Annæ Vester kvarter — nær hjørnet af Rigensgade og Sølvgade. Det er uklart om Philip Christoph er tilstede eller fraværende.

”“ *St Annæ Wester Qvarteer No. 450 Riigens Gade*
Wartow Hospitals Ejendoms Huus som forhen har tilhørt Jens Jensen
Langeland og hvor udi ere følgende Lejere [...]
I Stuen.

Apellone Kielsdatter Langelands Enke gl: og fattig nyder penge paa Silcke-huuset.
Haver en Datter^s nafnl: Karen Jensdatter hvis Mand er Soldat ved det Holsteenske
Regiment nafnl. Phillip Berring ved OberstL: Rantzows Compagnie. Der haves
2de Børn, neml: en Søn Jens Diederich Berring 2½ aar En Datter Inger Chirstine
Berring, 4 aar foruden en gl: Enke i Stuen nafnl: Lisbeth Larsdatter.

[Skattemandt, 16. oktober 1762]

Karens fader Jens Jensen Langeland (1699–1759) var skibstømmermand ved Holmens flådeværft og havde åbenbart tjent godt, idet han havde købt nævnte ejendom for 668 Rdl. kurant den $20\frac{1}{2}$ 1754. Huset var „af 4te Fag Grundmure til alle sider, fællets Væg til begge Naboer, Een Etage høj med Kielder under heele Bjgningen og en Qvist over 2 Fag med derudiværende 3de bilægger Kakelovne, dertil et Gaardsrum broelagt og Felles Plankeverk til begge Naboerne“. Det er ifølge Kulturministeriets *Fredede Bygninger* opført 1720 og står stadig, nu med adressen Rigensgade 3 (se kort og billede side 4).

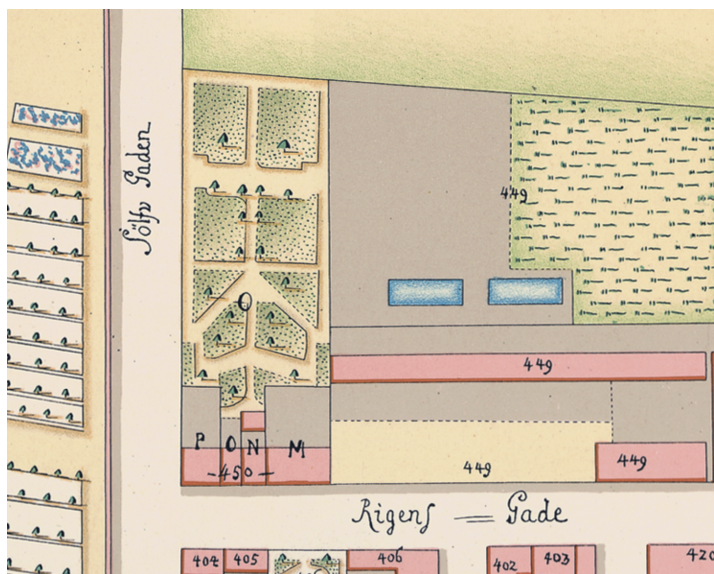
Efter Langelands død kom huset på offentlig auktion $\frac{3}{8}$ 1761, hvor det blev solgt til Vartov Hospital, som igen videresolgte det til Maria Magdalena salig Dreschlers den $10\frac{1}{2}$ 1763, hvilke begge skøder blev tinglyst $\frac{1}{4}$ 1764. Det meste af købesummens 600 Rdl. gik til dækning af pant i huset.

Ved Oeders efterretninger i 1771 opholdt Behringer sig i Norge, men Karen beboede stadig Matr. № 450 (nu som lejer).

Behringer	aftakket Soldat og opholder sig for nærværende Tiid i Bergen i Norge	36	1.	35	1.
-----------	---	----	----	----	----

Oeders efterretninger 1771: „aftakket Soldat og opholder sig for nærværende Tiid i Bergen i Norge“
 Tallene angiver at Behringer og frue var hhv. 36 og 35 år gamle, og at de begge var i deres første ægteskab.

⁵ Apollone Kielsdatter var Karens *stedmor*, hendes biologiske mor var Kirsten Jacobsdatter (1715–40)

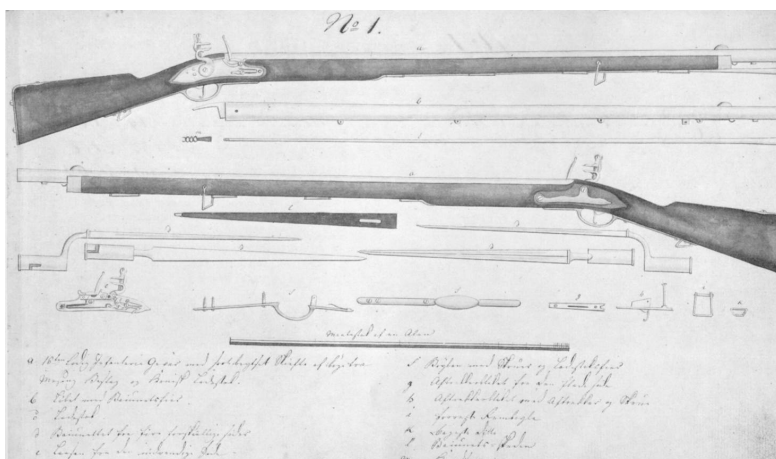
Geddes kvarterkort fra 1757. Familien beboede huset markeret N. Brændevinsbrænder Eilert Andersen Møller (1723–73), der stod fadder for de to ældste børn, boede dengang i P — Originalen findes på Københavns Stadsarkiv

Rigsgade 3 (postkort fra 1912).

Militair Carriere

I det Foregaaende ses, at Philip Christoph var musketer ved *Oberstløjtnant Rantzaus holstenske Regiment*. Gennemgang af Hirsch⁶ viser at der er tale om Otto Rantzau (1708–82), og det *Holstenske geworbne*⁷ *Infanteriregiment*. At regimentet kaldtes *holstensk* betyder ikke at soldaterne var holstenere, men at det (oprindeligt) var garnisoneret dér.

Dansk infanterimusket anno 1765

Jeg har haft fat i regimentets stambøger, men deri fandt jeg ham ikke idet de relevante bøger fra perioden ikke er bevarede for alle kompagnier.

Derimod fandtes han i en hosliggende *Münster Rolle von dem Holsteinisch geworbenen Infanterie Regiment unter Commando Hr. Hochfürstl: Durchbl: der Herrn Generalen Herrn Ernst Friederich Carl regierenden Herzog zu Sachsen Hildburghausen, und zwar der Ersten Grenadier Compagnie*, udfærdiget *Copenhagen den 30ten May 1765*.

I rulleomslaget ligger først en oversigt over de fraværende — „*absenten Mannschafft*“ — hvor *Grenadier*⁸ *Philip Christoph Behringer* er opført som № 14 og er „*detachiert nach Norwegen*“. I selve rullen står han under № 23 og er „*commandiert nach Norwegen*“. Han havde ifølge rullen på det tidspunkt tjent i 11 år og havde 3 år tilbage. Endelig skal han være født i *Elsaß* (Alsace), aldersmæssigt ca. 1735. Han var altså blevet hvervet som 19-årig i 1754, og skulle tjene indtil 1768.

Endvidere angiver rullen at første grenaderkompagni var under ledelse af kaptajn C.A.L. Waldau (fl. 1724–90). Behringer er *ikke* i den tilsvarende mønstringsrulle for Rantzaus kompagni. Mærkeligt nok angives Behringer ved sønnen Jens Diderichs begravelse $\frac{1}{2}$ 1763 som værende under Waldau, men ved datteren Karen Maries dåb $\frac{3}{5}$ 1764 er han stadig under Rantzau. Under

⁶I.C.W. Hirsch, *Danske og norske Officerer 1648–1814* (manuskript og kartotek, Rigsarkivet)

⁷*geworbne*: (tysk) „hvervede“

⁸*Grenader*: soldat, der kaster (haand)granater; om udvalgte, særlig dygtige soldater. *ODS*.

alle omstændigheder må han være forflyttet omkring denne tid, muligvis da han avancerede fra musketer til grenader.

Det er uklart i hvilken egenskab Behringer kom til Norge. Antagelig ligger forklaringen i *Strilekrigen* i foråret 1765, hvor bønder fra Nordhordland drog til Bergen for at protestere imod en ny ekstraordinær kopskat,⁹ der skulle dække udgifterne ved den nys overståede Syvårskrig. Dette endte i et større sammenstød ¹⁸/₄, hvor det lykkedes bønderne at tvinge stiftamtmand Ulrik von Cicignon (1698–1772) til at tilbagebetale 9300 Rdl.

En stor del af de daværende soldater i Bergen kom fra landbefolkningen, og myndighederne havde vægret sig ved at sætte dem ind, da de ikke turde stole på at soldaterne ville slå oprøret ned. Derfor blev der efterfølgende hentet soldater fra andre dele af riget, og altså formentlig også Behringer.

Også det *delmenhorstske Regiment*, som bestod af lejetropper fra Syvårskrigen, kom til Bergen. Dette havde en hvervet musketer ved navn *Johann Georg Beringer*, der nævnes i Maria-kirkens kirkebøger 1769–72. Det er fristende at tænke at denne Johann Georg var bror eller fætter til Philip Christoph.

Soldaten Philip Christoph Behringer ses ikke selv i de tilgængelige kilder fra Bergen, så hvor blev han af? Mere herom senere.

Soldaterenken Karen Jensdatter Langeland

Garnisonskirkens Fattigprotokoller har Philip Christophs enke indskrevet i hvert år fra 1781 (den ældste bevarede protokol) til 1795 som *Karen Bierring*. Hendes tilgangsdato angives som 14. oktober 1772, så han er formentlig død ca. 1771–72.

Endvidere angiver fattigprotokollerne at et barn af Karen blev konfirmeret omkring 1789, idet hun 20. januar 1790 flyttes fra afd. 2 *Forældre som nyder Almisse formedelst Mængden af deres Børn* (18 β ugentligt) til afd. 1 *Fattige som nyder Almisse for deres egen Person* (8 β ugentligt) med en note: „*Barnet er Confirmeret*“.

Det har været trange tider. Et pund groft rugbrød kostede 1½–2½ β, ditto flæsk til 6–8½ β, og ost 3–4 β. Postevand kunne ikke drikkes, så der faldt valget for mange på hvidtøl til prisen 1–2 β for en pot (knap en liter).¹⁰ Når der også skulle betales husleje, tøj, mm., var der næppe en skilling tilbage.

Desværre er det omtalte barn kun indirekte nævnt — hverken alder, køn, eller navn fremgår af protokollerne — men hvis det konfirmeres 1789, er det formentlig født 1771–75.¹¹

⁹En kopskat (ϝ: hovedskat) er en skat hvor hver person betaler samme beløb. I dette tilfælde skulle der betales 1 Rdl. af hver indbygger over 12 år. Denne kopskat blev pga. fortsat modstand afskaffet igen for Norge 1772, hvorimod den fortsatte frem til 1812 i Danmark.

¹⁰Poul Thestrup, *Mark og skilling, kroner og øre: Pengeenheder, priser og lønninger i Danmark i 350 år (1640–1989)* (Rigsarkivet, 1991), p. 27.

¹¹Ifølge *Forordning af 25. maj 1759 ang. hvad Alder Ungdommen maae antages til Confirmation* §1–2, skulle konfirmationen ske efter det 14. og inden det 19. fyldte år.

Hvis Behringer har været i Norge siden 1765 og er død 1772, og Karen ikke havde giftet sig igen (hun omtales konsekvent som *Soldaterenke* i fattigprotokollerne og bærer sin mands navn), må barnet altså formodes at være uægte. Under alle omstændigheder finder jeg ingen konfirmand/-inde med nogen variation af navnet Behringer/Langeland i de københavnske kirker 1788–89, så det må endvidere formodes at bære sin ukendte faders navn.

I Københavns byfogeds regnskaber findes opgørelser over de faldne lejermålsbøder, dvs. for uægteskabeligt samkvem. Jeg har gået disse igennem for perioden 1771–76 og fundet nedenviste lejermål, hvor kvinden hed Karen Jendattter (der er ej heller hér nogen Behringer- eller Langeland-varianter).

Dato	Sogn	Barnets navn i kirkebogen	Fader, anmærkninger fra kirkebogen
1771	—	—	—
² / ₈ 1772	Garnison	<i>Louisa</i>	Johan Christopher, herretjener. <i>Barnet begravet ²/₁₀ 1772.</i>
¹ / ₂ 1773	Garnison	<i>Hans Christian Nicolaj</i>	Rasmus Hansen, bondekarl fra Sjælland. <i>Faderen tjener hos Morten Hansen i Højby, moderen er fra samme by.</i>
1774	—	—	—
¹ / ₂ 1775	Skt. Petri	<i>Johan Gabriel & Johan Hinrich (twillinger)</i>	Johan Henrich Schmidt, søn af bogholder Schmidt i Lille Kongensgade. <i>Moderen boede Klosterstræde 106.</i>
³ / ₁₂ 1776	Garnison	<i>Jens</i>	Andreas Hansen, bondekarl i Jylland. <i>Faderens navn er i kirkebogen rettet til Peder Hansen.</i>

Lejermålsbøder i København 1771–76, hvor kvinden bærer navnet Karen Jendattter

Det er svært at sige hvorvidt et af disse børn er det rigtige, da de ved regnskaberne hoslagte attester kun anfører hvorvidt parterne har været i stand til at betale bøderne eller har måttet sidde dem af — fx. i Frederiksholms Arresthus.

En sidste mulighed kunne være at barnet fødtes på den kgl. Opfostrings- og Fødselsstiftelse, men i så fald er der ingen hjælp at hente, da stiftelsens formål netop var at tillade ugifte kvinder at føde anonymt og sende barnet til opfostring på landet.

Mærkeligt nok bor der ikke noget barn hos hende ved folketællingen 1787 (hvor det jo endnu ikke var konfirmeret). Muligvis var barnet ude at tjene, men i så fald burde hun jo ikke være berettiget til fattighjælp til barnet, da tyendes aflønning normalt inkluderede kost og logi.

Navn	Alder	Civilstand	Stilling i husstanden	Erhverv
<i>Karen Bierring</i>	53	Enke	Huusmoder	Nyder Almisse ved Garn. Kirke
Peter Dantzer	23	Ugift	Logerende	Klæder Væber Svend
Niels Erlandsen	36	Ugift	Logerende	Arbejds Karl

Folketælling 1787, Klerkegade Matr. № 398–399 Skt. Annæ Vester kvarter

Da det københavnske fattigvæsen blev oprettet i 1799, overgik Karen til dette, hvor hun blev indskrevet $\frac{1}{2}$ 1799 som almisselem N° 875. Hun boede da Møntergade Matr. N° 53 (nær hjørnet af Vognmagergade), hos sin datter Karen Marie og svigersønnen sadelmagemester Ole Pedersen Tofte. Allerede $\frac{29}{11}$ 1799 flyttede hun dog til Delfingade 33 på Nyboder,¹² men hun rykkede tilsyneladende hurtigt videre til Vognmagergade — omend det ikke er noteret i fattigvæsenets almisseprotokol.

Navn	Alder	Civilstand	Stilling i husstanden	Erhverv
Claus Obermand	64	Gift	Huusbond	Slaveskiersant ¹³
Mette Marie	66	Gift	hans Kone	Konen 24 β ugentlig af Fattig Væsenet
<i>Karen Bierring</i>	66	Enke	Logerende	njyder 24 β ugentlig og 3rd om halv Aaret af Fattig Væsenet

Folketælling 1801, Vognmagergade, Matr. N° 135 Rosenborg kvarter

Da Karen Jensdatter Langeland døde $\frac{1}{2}$ 1809, var hun tilbage på Delfingade 33. Hun blev begravet $\frac{3}{4}$ fra Holmens kirke, på *Skibskirkegaarden*, som dengang lå udenfor Østerport og var tilegnet de fattige.

Delfingade 33 er iøvrigt ikke langt fra Elefantgade 30, hvor datteren Inger Kirstine boede med sin mand, konstabel ved flådens artilleri Søren Andersen Hiorth. Efter O.P. Toftes død af tuberkulose $\frac{3}{4}$ 1805, blev Karen Marie distriktsjordemoder i Svaneke, hvor hun forblev til sin død $\frac{1}{4}$ 1820.

¹²Måske fordi Ole og Karen Marie var et temmelig kolerisk par, der ofte var i karambolage med husværter, naboer, sadelmagersvende og læredrenge — og hinanden. Mere om dem i et senere skrift.

¹³*Slavesergent*: person (underofficer), der havde opsyn med slaverne. *ODS*. — „*Slaverne*“ var livstidsfanger på Bremerholm.

En falsk Læge?

I **Bergen Domkirkes Kirkebog** findes en mand med et interessant navn begravet ^{13/}1772; nemlig „*Christopher Philip Berring Doct: medic: paa Kgrd*“, kun 37 år gammel.¹ Denne læge findes kort beskrevet i Carøes værk om den danske lægestand:

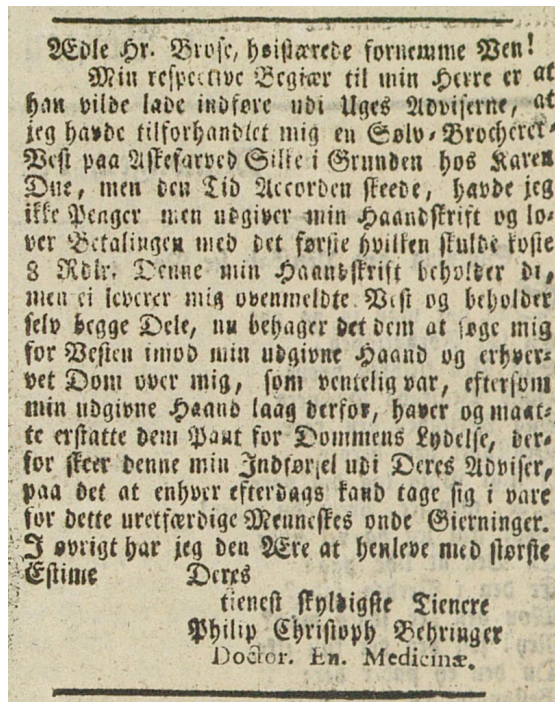
”“ Beringer, *Philip Christoph.*
*Dr. med., prakt. i Bergen i 1769.*²

Navn, alder, og sted passer alle som støbt til soldat Behringer; endda bruger Carøe den korte udgave af *Christoph*. Der blev desværre ikke afholdt skifte efter denne læge, så det kan ikke bekræftes hvorvidt han havde kone eller børn.

Men hvis der er tale om samme person, skal han have taget en doktorgrad i medicin 1768–69, og det falder mig at være en imponerende præstation med en så kort studietid. Kan han blot have foregivet at være mediciner? Han var vel næppe allerede doktor da han blev hvervet som 19-årig.

Der var dengang ikke noget universitet i Bergen, så jeg har set nærmere på det medicinske fakultet ved Københavns Universitet og korresponderet med Rigsarkivet. Desværre indeholder fakultetets arkiv først eksaminations- og karakterprotokoller fra 1769, så *hvis* Behringer har taget en doktorgrad, skal den altså have været indført i en ikke længere bevaret protokol. Se iøvrigt side 13 for lidt om forholdene ved Bergens stadsfysikat.

Carøes oplysning stammer formentlig fra avisen *Bergens Adressecontours Efterretninger*, hvori er indført hosstående åbne brev til avisens grundlægger, senere politi- og borgmester Ole Brose (1725–87).

Bergens Adressecontours Efterretninger, %1 1769

¹SAB, Domkirken Sogneprestembete, H/Haa/Loo08: Ministerialbok nr. A 8, 1725–75, s. 50
<https://media.digitalarkivet.no/view/8638/51>

²Kristian Carøe, *Den danske Lægestand: Doktorer og Licentiatler 1479–1788* (Gyldendal, 1909), s. 13. Endvidere er Carøes håndskrevne registerkort, som han brugte under udarbejdelsen af værket, blevet gennemgået på det kongelige Bibliotek. Deri nævnes ydermere at han ikke er at finde i Kancelliets brevbøger for Norge.

Ich under zeigder habe eine Procat weste gekauft von:
Monsieur Mons:r Carl Mangus Tupe vor 8 rthl
Sage. acht Reichs Thaler welches ich um 14 Tage auszah-
len muß
d: 6 April 1769.
Philip Christop Bebringer
Doctor & P en Medicina

Ich under zeigder habe eine Procat weste gekauft von:
Monsieur Mons:r Carl Mangus Tupe vor 8 rthl
Sage. acht Reichs Thaler welches ich um 14 Tage auszah-
len muß
d: 6 April 1769.

Philip Christop Bebringer
Doctor & P en Medicina

Kvittering dateret ¼ 1769: „Jeg undertegnede har købt en
brokadevest af Hr. Carl Magnus Due³ for 8 Rdl., siger otte
rigsdaler, som jeg skal udbetale om 14 dage“

Specification Dissevertorium
Vor aufwartung & ordination
[in] Sejner Kranckheit, Carl Magnus Duer [...eihet] nur
gansß gering angezet 10 rthl
Berg, d 23 Aug:
Philip Christop Bebringer
Doctor: En: Medicina

Specification Dissevertorium
Vor aufwartung & ordination: Debt:
[in] Sejner Kranckheit, Carl Magnus Duer [...eihet] nur
gansß gering angezet 10 rthl.
Berg, d 23 Aug: 1769

Philip Christop Bebringer
Doctor: En: Medicina

Kvittering dateret 23/8 1769: „Særskilt specifikation: For opvartning
og ordination i hans sygdom, Carl Magnus Due [...] er lavt sat
10 Rdl.“

³Due hedder på tysk *Taube*, hvilket formentlig er årsagen til navnets stavning *Tupe*.

Den i brevet omtalte sag findes i Bergens Gjeldskommisjons arkiv, som en venlig nordmand generøst har scannet og tilsendt mig. I kommissionsprotokollen nævnes kun kort at sagen blev inkamineret ¹⁶/₈ 1769, og at „*Indstevnte* [Ϸ: Behringer] *benægtede Kravet og begierede Sagen afvist* — *Cit.* [Ϸ: Sagsøger, Carl Magnus Due] *begierede Tiid til næste Rætt. Som blev bevilget.*“

Ugen efter, den ²³/₈ 1769, blev det afgjort, at eftersom Due havde „*reent Beviis*“, måtte Behringer betale den æskede sum af 8 Rdl. Beviset var en kvittering for Dues salg af brokadevesten til Behringer, afbildet med afskrift på modstående side.

Der var også en kvittering (ligeledes afbildet) for Behringers behandling af Dues sygdom, lydende på 10 Rdl. — Behringer har åbenbart med denne forsøgt at gøre modkrav, hvilket altså ikke lykkedes. Det er iøvrigt lidt suspekt at denne anden kvittering er dateret samme dag som retten sattes.

En mystisk omstændighed er at sproget på de to kvitteringer skal være såkaldt *tysk på dansk substrat*, hvilket vil sige at det er en dansksproget der har skrevet på tysk som andetsprog. Det virker overraskende at Behringer ikke selv talte tysk — om ikke som modersmål, så i det mindste en mindre dansk udgave fra sin barndom i Alsace — og en læge kunne vel selv skrive, så hvorfor skulle han lade en anden skrive for sig? Dette burde måske have vækket mistanke hos hans patient(er).

Under alle omstændigheder lykkedes behandlingen vist ikke, idet Carl Magnus døde få måneder efter, og blev begravet ¹³/₁₀ 1769 „*under Stolene ved Orgelverket*“ i Bergen domkirke.⁴ Den førnævnte Karen Due, f. Evertsdatter Henanger, var Carls moder. Hun blev begravet ¹⁸/₁₁ samme år, ligeledes under stolene — vel af samme sygdom, formentlig kopper.

Ved skifteforretningen efter C.M. Due⁵ — som pga. flere fordringer tog næsten to år at behandle: fra ¹⁰/₁₁ 1769 til ²⁹/₈ 1771 — anføres flere krav der involverede Behringer:

- Det første angik brokadevesten, som Behringer (jf. det åbne brev) åbenbart stadig ikke havde modtaget, samt en sølvske som han havde lånt for at kunne betale en gæld til dødsboet — formentlig de 8 Rdl. fra gjeldskommisjonsagen:

””” *Frue Pheifhuusen*⁶ *forestillede dernæst at hun hafde Assisteret Doctor Bæring med en Sølv Skee, da den afdøde efter en erhvervet Dom vilde gjøre Execution for nogle ham tildømte Penge, og da hun ved at bemeldte Doctor Bæring hos den afdøde ikke har faaet Valuta for disse Penge, men hendes Ske beroer i Sterbboed, udbad hun sig Skifte Rettens assistance, at hende samme igjen maatte udleveres.*

⁴SAB, Domkirken Sokneprestembete, H/Haa/L0008: Ministerialbok nr. A 8, 1725–75, s. 47
<https://www.digitalarkivet.no/view/267/pg00000000729790>

⁵SAB, Byfogd og Byskriver i Bergen, 06/06C/L0005b: Skifteprotokoller, 1767–72, s. 933b-935b
<https://media.digitalarkivet.no/view/24004/404>

⁶Antagelig Christina Elisabeth Bagge (1728–82), enke efter premierløjtnant Diderich Vijfhuizen af Bergenshusiske regiment (1708–66).

Arvingerne Ole og Adam Due⁷ som var nærværende, sagde her til, at alt hvad Docteren kand have at fordre i boed, er en væst, som de meente Deres søster Elisabeth Due vilde bringe til Veje og naar hand faaer den, tilhører Skeeen eller dens Værdi Sterbboed, ifølge den passerede Execution, og indstillede derfor om samme icke maatte fremdeeles komme den Afdødes boed tilgode; J hvilken Anledning blev af skifte Retten fordret herom.

Eragtet.

Frue Pheifhuusen siger selv, at den Skee hun fordrer har hun laant Doctor Bæring for at hielpe sig med, da der hos ham skulle skee Execution; Thi blir det een Sag imellem Hende og Ham, der ikke kand vedkomme Sterbboed, som har lovmæssig adkomst til samme Skee. Og afviises derfor Frue Pheifhuusen med denne sin Fordring til Doctor Bæring som rette Debitor, dog reserveres Hende at faae Skeeen indløst efter den derpaa sadte Taxt under Execution, saafremt hun inden 8te Dage à dato derom sig til Tilsiumsmanden i boed adresserer.

- Det andet angik ligeledes den famøse brokadevest, samt et par pantsatte sølvskospænder:

”””” *Endelig hvad angaaer Phillip Bærings Fordring her i Boed, af 1 par Sølv Skoe Spænder, som skal være pandtsadt til betaling for 1 væst, den Lisbeth Due skal have indsadt, da er det billigt at hand enten nyder væsten eller Spænderne imod betaling, og da den første icke skal kunde erholdes fra Lisbeth Due, bør Spænderne udleveres til Bærringer af Tilsiumsmanden som samme har i bevar, og boed eller arvingerne reserveres deres Regress til Inge eller Lisbeth Due saaledes som de bœst ved.*

- Det sidste angik de førnævnte 10 Rdl. for „Ordination af Medicin“, hvorom det sluttelig anføres:

”””” *Philip Bærringer for ordination og Opvartning i den afdødes Svag-
hed fordrer 10 rd^e, men da [han] ingen autorite har til at practicere,
kand hand vel ej heller som Doctor opgiøre nogen fordring i saa maade, men
i henseende det dog er bekiendt at en og anden betiener sig af ham, og det ei
er modsagt at hand ligeledes, har opvartet den afdøde, saa billiges han een
Kiendelse derfor med [2 Rdl.]*

At Behringer her beskrives som *manglende autorisation* til at drive lægegerning, vil jeg mene er det fældende bevis på at der er tale om min musketer.

⁷De nævnte arvinger Ole, Adam, Lisbeth (Elisabeth) Inger, var alle søskende til afdøde.

Post-Scriptum

Jovrigt synes stadsfysikatet i Bergen at have sejlet lidt, hvilket nok har givet god plads til ekstra doktorer — legitime eller ej! Herunder følger en udskrift af en protokol som jeg stødte på i min søgning i arkiverne fra det kgl. medicinalkollegium (forgængerens for det offentlige sundhedsvæsen).

””” *Annus MDCCLXIX*^[1: 1769]
dato 10 Januarij indløb fra Doctor Pape¹ i Bergen en Besværing og Klage imod Doctor og Stads Physicus Büchner²; de fornemmeste Poster som efterfølgende.

1. At han ved obductioner cadaverium i forensiske questioner udebliver og ikke er tilstæde; men lader det ankomme alleene paa Chirurgorum Behandling og Befindende.
2. At han, naar som enten for Fornøjelses eller privates Andligggenheder rejser af Byen en Tiid lang, da constituerer en Chirurgus til at iagttage Phÿsicatets Pligter, uagtet at der er en legitime promotus Medicus³ i Byen.
3. At han saa vel ved Chirurgorum, som og ved Jordemødrenes examination udebliver og ikke tilkaldet den der værende Medicinæ Doctorem.
4. At han paa ~~de~~ Aar ikke har holdet nogen Visitation paa Stadens Apothequer, og ikke heller efter den ham tilforn givne admonition dertil kaldet Doctor Pape.

herom blev d 15 Fevruarij tilskrevet D. Büchner, at en Besværing over ham var indkommet, hvorved dog ikke blev tilkiendegjort, fra hvem samme Klage var indkommet, og blev ham paalagt at erklære sig over samme i sær af ovenstaaende 4 Poster. [Protocollum Collegii Medici Regii 1740–69]

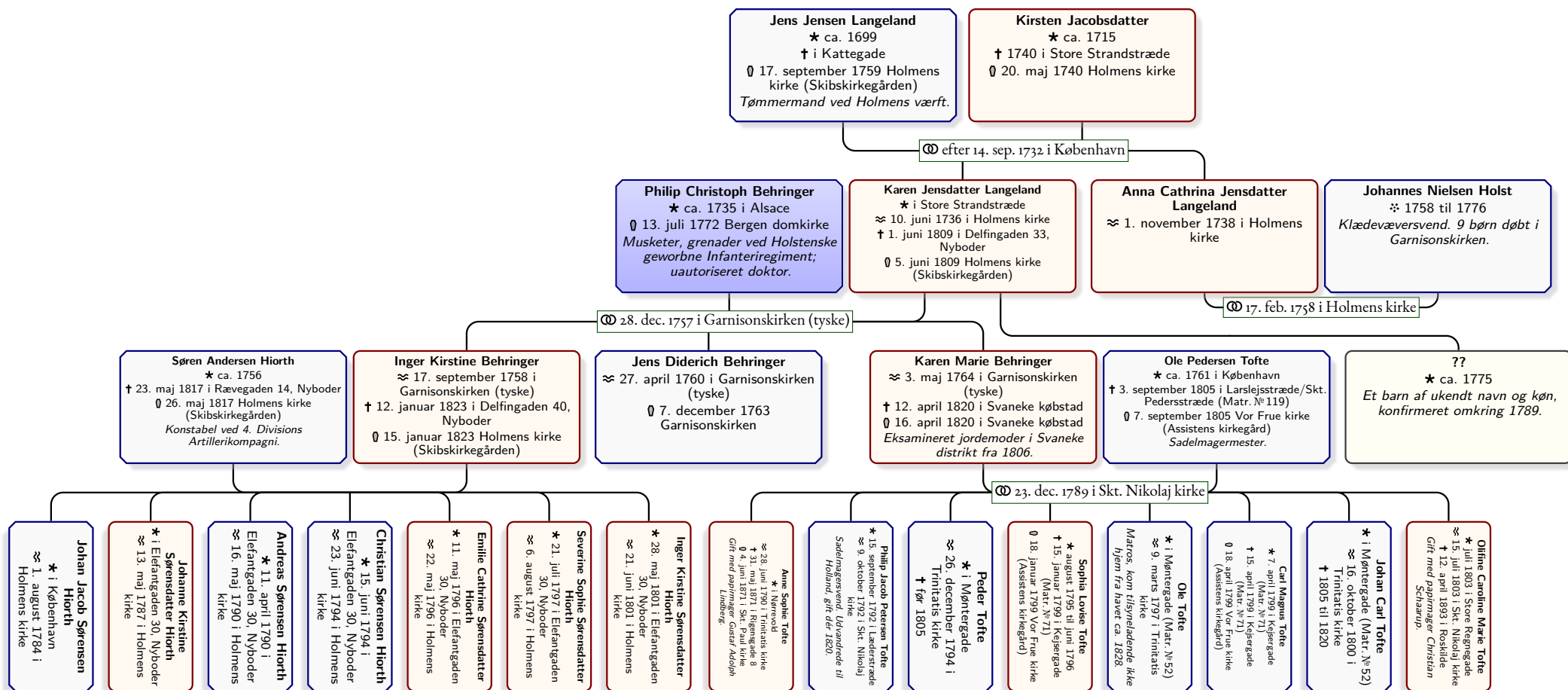
Philip Christoph Behringers herkomst vil inden for de næste par år blive behandlet, da kirkebøgerne fra Alsace er på vej online. Det bliver dog et stort arbejde at gå de flere hundrede sogne igennem, så hvem ved hvornår det kan blive.

Mikkel Eide Eriksen
Nørrebro, 2020

¹„Pape, Johan Carl Christian. S. af Kapt. Johan Christian P. og Anna Dorothea Lembcke. F. 29 Nov. 1723 i Verden i Hannover, d. 2 Febr. 1774 i Bergen. I Apotekerlære i Tyskland og i Bergen, immatr. i Kbhvn. 17 Dec. 1752, Dr. med. 5 Sept. 1754 (De rationali ætiologia rheumatismi et arthritidis), prakt. i Bergen, først som Vikar for Stadsfysikus J. G. Eriksen indtil 1756.“ — Kristian Carøe, *Den danske Lægestand: Doktorer og Licentiater 1479–1788* (Gyldendal, 1909), s. 96

²„Büchner, Johan Andreas Vilhelm. S. af Præst Christopher Vilhelm B. F. 23 Marts 1730 i Erfurt, d. der 1815. Std. i Jena, Dr. med. i Halle 23 Juni 1758 (De emeticorum in medicina castrensi salutari et noxio usu); Vikar for Stadsfysikus J. G. Eriksen i Bergen 1758, Stadsfysikus i Bergen 25 Sept. 1761 efter Colloqvium ved med. Fakultet, Justitsraad 25 Juni 1778, Medl. af norske Vidensk. Selsk., af Leopold. Carol. Akad. 1793, rejste paa Grund af Svagelighed med Tilladelse til Erfurt 1803, Afsked som Stadsfysikus 18 Juli 1806. — Ugift.“ — Kristian Carøe, *Den danske Lægestand: Doktorer og Licentiater 1479–1788* (Gyldendal, 1909), s. 21

³ *Promotus medicus*, ☉: har taget doktorgraden i medicin.

*=født, ≈=døbt, ⊕=gift, ≈=floruit, †=død, ♂=begravet.

Slægtstavle